

УДК 780.614.13:78.03(477)

Ірина Зінків
(Львів)

АРХЕТИП БАНДУРИ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ

Статтю присвячено методологічним аспектам вивчення традиційного українського цитро-подібного інструмента – бандури, серед яких проаналізовано: історико-типологічний, соціально-історичний, соціокультурний, морфологічно-ергологічний, стилістико-виконавський, когнітивний, семіотичний та семантичний.

Ключові слова: археологічні музичні інструменти, бандура, ліро-, цитро-, лютнеподібні інструменти, методика, методологія, українська музична культура.

Статья посвящена методологическим аспектам изучения традиционного украинского цитровидного инструмента – бандуры, среди которых анализируются: историко-типологический, социально-исторический, социокультурный, морфологическо-эргологический, стилистико-исполнительский, когнитивный, семиотический и семантический.

Ключевые слова: археологические музыкальные инструменты, бандура, лиро-, цитро-, лютневидные инструменты, методика, методология, украинская музыкальная культура.

The article covers the methodological aspects of studying the traditional Ukrainian zither-like instrument – a *bandura*. Among principal aspects analyzed are as follows: historical-typological, socio-historical, socio-cultural, morphological and ergological, stylistic and performing, cognitive, semiotic, and semantic.

Keywords: archaeological musical instruments, bandura, lyre-like, zither-like, and lute-like instruments, methods, methodology, Ukrainian musical culture.

Біографія будь-якого музичного інструмента, як і кожної людини, етносу, нації чи певної цивілізації, має свою передісторію, закономірності виникнення, еволюції, занепаду чи відродження в нових формах. Як атрибут і матеріальної, і духовної культури одночасно музичний інструмент є своєрідним кодом, що несе інформацію про складні космогонічні, релігійні уявлення етносу, що його створив, багату міфологію, епос, фольклор, рівень розвитку суспільства. Про це свідчить не лише морфологія інструмента, матеріал, з якого його виготовлено, але й декор – комплекс прикрас, структура, семантика і навіть розташування яких відповідали ідеологічним уявленням тієї чи іншої історичної доби [7, с. 116–122].

Інструментом, що здавна вважається символом української нації, є бандура, яка є унікальним феноменом духовно-матеріальної культури українського народу, формування якої відбувалось упродовж багатьох століть. Однак на сьогодні бандура є недостатньо дослідженим об'єктом світової органології. Про це свідчить хоча б той факт, що в міжнародній класифікації музичних інструментів Е. фон Горнбостеля – К. Закса [14, с. 229–261] вона відсутня, хоча самому К. Заксові була відома [6, с. 27–33; 18, с. 278, 280], а в сучасних міжнародних музичних довідкових виданнях дотепер трактується неоднозначно [17, с. 110]. В українській органології бандуру вивчають здебільшого як традиційний національний інструмент українців і недостатньо – у контексті еволюції світового струнно-щипкового інструментарію [2; 15].

На сьогодні дискусійною є сама проблема історичних витоків бандури, визначення генези її вихідних прототипів і походження назви [16, с. 135–136], що зумовлено історично-міграційними та культурно-асиміляційними процесами, які відбувалися на теренах України впродовж тисячоліть. Незважаючи на існування численних теорій, присвячених походженню української нації, сучасні наукові дослідження засвідчують, що в етногенезі українців брали участь різні етнічні субстрати: іранський, слов'янський, фракійський, давньогерманський, фіно-угорський, тюркський. Етноси

кожного з них століттями проживали на теренах сучасної України й у процесах седиментації та асиміляції з корінним населенням залишали певну частку своєї матеріальної і духовної культури, елементи якої збереглись у трансформованому вигляді в культурі українського народу, перетворившись із часом на елементи автохтонні, утілені в національно-характерній ідіоматиці. Як свідчать археологічні, історичні та етногенетичні джерела і дослідження, зміни культур на теренах сучасної України ніколи не супроводжувалися тотальною заміною одного етносу іншим [12, с. 33]. Кожна наступна культура асимілювала здобутки попередньої (або синхронно існуючої), залишаючи свій слід у загальному етногенетичному «стовбурі»

Застосування комплексного підходу до вивчення бандури як історичного феномену, що увібрав матеріально-духовні надбання тих етносів, які стояли біля витоків української нації та спричинилися до формування її сучасної матеріальної і духовної культури, передбачає залучення широкого історичного контексту. Обраний підхід реалізується у спробі вивчення інструмента через його історико-генетичні *вихідні прототипи*, їхні ритуально-ідеологічні (сакральні) функції і подальший розвиток інструмента та його вплив на формування й розвиток жанрової структури української епічної традиції та музичного фольклору загалом. Цей вплив можна простежити на матеріалі аналізу вихідних, історично зумовлених інструментальних прототипів, і вже на його основі визначити ті основні типи інструментів, що передували появі, формуванню та розвитку бандури. Процес формування інструмента знайшов відображення в репертуарі та його функціонуванні в такому архетиповому соціокультурному явищі, як кобзарство, з його епічним осердям – думами, яке має аналоги у світових практиках Сходу й Заходу, зокрема, у діяльності народних співців – аедів, акинів, ашугів, дуанів, думів, жирши, ханенде та ін. Він утілюється в подальшому становленні та розвитку світського, а згодом – академізовано-концертного виконавства, формуванні сучасної мистецько-професійної освіти й композиторської творчості, що виникла на початку ХХ ст. і зазнала неабиякого розвитку в 1960–2010 роках. В останній семантика інструментального тембру стала не просто етнохарактерним знаком, але й загальносимволічним музичним кодом української нації.

У статті запропоновано власну, апробовану в низці статей методологію та методику комплексного дослідження музичного інструмента через його витoki [3; 6; 7; 9], що дозволяє з нових позицій простежити його генезу, формування та еволюцію, взаємозв'язки з давніми язичницькими ритуалами й культами, релікти яких збереглися в українській народно-професійній творчості та виконавстві (кобзарстві), частково – у народно-професійній бандурній традиції. Комплексний підхід, застосований до такого окремого явища музично-інструментальної культури українського народу, яким є традиційний музичний інструмент (бандура), у його генезі, еволюції, взаємозв'язках з давніми язичницькими ритуалами та культами, народно-професійною творчістю й виконавством, сучасною академічно-професійною бандурною традицією, на нашу думку, не лише стане перспективним у дослідженнях окремих традиційних інструментів українців чи будь-якого іншого народу, але й буде використаний при вивченні його культурних імплікацій у цілісну сферу музичної культури впродовж багатомісячного періоду її розвитку. Історичний підхід ґрунтується на *ідеї історично-стадіального розвитку будь-якого типу інструментарію*, здобутті в кожному історичну епоху певними типологічними групами інструментів панівних ідеологічних позицій на різних етапах розвитку людської цивілізації. У давніх цивілізаціях Сходу (Єгипет, Шумер, Месопотамія, Вавилон) це була арфа, у добу античності – ліра й кіфара, у середньовіччі – псалтеріум (псалтир, гусла), в епоху відродження і бароко – лютня, орган, клавесин, у добу романтизму – скрипка й фортепіано [3, с. 341–354]. У сучасних процесах глобалізації музичного часопростору дедалі важливішого значення набуває запровадження у виробництво нових технологій виготовлення музичного інструментарію, створення його електроакустичних «аналогів» («темброзамісників» – приміром, електробандура Романа Гриньківа) із застосуванням комп'ютерних технологій, що

корелюється передусім з новими уявленнями про якісні показники сучасного звукоідеалу, його етнічно-ментальну сутність. Крім пошуків нових звуко- та темброідеалів засобами електроакустичного інструментарію, синтезованих за допомогою комп'ютера інструментальних тембрів, на сучасному етапі розвитку бандури дедалі важливішого значення набуває протилежна, «реставраційна» тенденція, пов'язана з відродженням давнього автохтонного національного інструментарію та його репертуару, реконструкцією археологічних (викопних) музичних інструментів, викликана необхідністю «реанімувати» давні середньовічні та барокові епічно-інструментальні традиції, реконструювати за участю бандури епос українського середньовіччя (зокрема билини київського циклу).

При висвітленні комплексу проблем, пов'язаних з генезою, становленням і розвитком бандури, слід залучати найширше коло нових матеріалів та джерел з різних ділянок знань, що торкаються надзвичайно широких синхронно-діахронних меж: історичних, археологічних, палеоетнографічних, лінгвістичних та іконографічних матеріалів, міфорелігійних, епічних та фольклорних джерел. Їх залучення та наукове опрацювання з нових позицій уможливають інтерпретацію вже відомих органо-логічній науці фактів, критичний перегляд певних усталених стереотипних поглядів, а також виявлення нових етноорганологічних аспектів вивчення, уведення до наукового обігу невідомих (або мало знаних музикознавцями) археологічних знахідок музичних інструментів та їхніх іконографічних зображень (приміром, середньоазійських хордофонів-гібридів пізньоантичного часу, середньовічних українських ліроподібних гусел («звенигородських»), пісневця та ін.), які вплинули (опосередковано чи безпосередньо) на формування й розвиток традиційної бандури та взаємопов'язаних з нею виконавства і репертуару.

Проблематика дослідження історичних витоків бандури концентрується навколо таких системоутворюючих аспектів: історико-типологічного, соціально-історичного, соціокультурного, морфологічно-ергологічного, стилістико-виконавського, когнітивного, семіотичного та семантичного.

Історико-типологічний аспект актуалізує три основні шляхи у сфері пошуків генетичних прототипів бандури в царині ліро-, цитро- та лютнеподібного інструментарію, встановлення можливих шляхів гібридизації окремих типів хордофонів на різних етапах їхнього історичного розвитку. Це інструменти держав Стародавнього світу (Давній Іран, Греко-Бактрійське, Кушанське царства, Давня Греція, Рим, Візантія); скіфо-сармато-аланського кочового світу; країн європейського та азійського середньовіччя; країн Західної та Східної Європи Нового часу та України (IV ст. до н. е. – початок XXI ст.).

При вивченні органо-логічних прототипів, що брали участь у становленні бандури як українського традиційного інструмента, необхідним є здійснення морфологічного аналізу хордофонів, що містяться в археологічних, історичних, писемних та іконографічних джерелах як історичних, так і сучасних етносів і народів Євразії, інструментарій яких тією чи іншою мірою міг прислужитися як вихідний тип у виникненні й формуванні традиційної української бандури. Передусім це:

- а) скіфо-сарматські хордофони – ліро- та лютнеподібні інструменти давньоіранського світу;
- б) ліроподібні інструменти аланського світу (від алано-гунського часу до пізнього середньовіччя);
- в) готсько-германо-скандинавські ліроподібні хордофони скіфського типу (доби середньовіччя);
- г) бактрійсько-термезький хордофон ранньоазійського середньовіччя (лютнеподібний з «приструнками»);
- г) інструменти пізньоримського часу й візантійського світу (цитро- та лютнеподібні);
- д) слов'янські хордофони Центральної та Східної Європи XI–XVII ст. (ліро-, цитро- та лютнеподібні);

е) західноєвропейські ліро-, цитро- та лютнеподібні інструменти (від раннього середньовіччя до Нового часу);

є) українські лютне- та цитроподібні інструменти Нового часу.

Основний масив зазначених типів хордофонів до історико-порівняльного органологічного розгляду залучено вперше, а інші, уже відомі інструменти, унаслідок здійсненої органологічної реконструкції інтерпретовано з нових позицій (на противагу ustalеним у сучасній органології підходам) [5, с. 30–38].

Соціально-історичний і соціокультурний аспекти ставлять завданням вивчення принципів засвоєння комплексу знань про взаємозв'язок носіїв давніх традицій кобзарського мистецтва із соціумом, ритуально-обрядовим, епічним та фольклорним середовищем, питань народно-професійної етнопедагогіки (кобзарські школи, братства як релікти середньовічних музично-професійних цехів, з їхньою особливою сакральною (лебійською) мовою та музично-педагогічними практиками країн Сходу). Вони передбачають також окреслення тих релігійно-ідеологічних (а згодом і соціально-політичних) факторів, які зумовлювали згасання давніх (жрецької, билинної, а пізніше і кобзарської) ритуально-епічних традицій, кобзарської – в останній чверті ХІХ – на початку ХХ ст., її часткове переродження в лірницьку, а також виникнення в першій третині ХХ ст. (Г. Хоткевич, В. Ємець, В. Кабачок, З. Штокалко, К. Місевич та ін.) історично нового етапу розвитку попередньої кобзарської традиції в оновлених, академічно-концертних (сольних і ансамблевих) формах музикування та сучасних реставраційних тенденцій, що передбачають реконструкцію давнього інструментарію та билинно-кобзарських традицій (1990–2010).

Морфологічно-ергологічний аспект передбачає вивчення морфології тих історичних (ритуальних, епічних), світських і традиційних (народних) хордофонів, окремі конструктивні вузли яких стали складовими морфологічними компонентами сучасної бандури, слугували основою формування її назви, ергономіки, традицій виготовлення та різних, історично сформованих способів тримання і звуковидобування як на старосвітській (традиційній) бандурі, так і на інструменті академічного типу. Морфологічний аспект вивчення інструмента охоплює дослідження становлення його сучасної форми та окремих конструктивних вузлів у процесі історичної еволюції вихідних типів хордофонів, їх подальшої гібридизації, а також розвитку інструмента з кінця ХІХ до початку ХХІ ст.

Стилістико-виконавський аспект передбачає проведення студій над витоками, жанровою основою та специфікою українського епосу, зокрема ритуальних плачів, карпатських співанок-хронік («говіркового» типу), дум (на думку фольклористів, штучного літературного терміна, застосованого до вивчення речитативних жанрів української епічної традиції). Ладово-мелодичні засоби, що зберегли ознаки форм східної монодії, та вільна неперіодична (ампліфікаційна / адитивна) ритміка споріднюють жанр думи (як і її попередника – невільницького, а глибше – ритуального плачу) з жанрами народно-професійної музики індоіранського світу (осетинськими кадагами, персо-азербайджанськими мугамами, афгано-іранськими макомами, індійськими рагами). Видається слушним запропонувати новий підхід до трактування терміна «дума» (ще й сьогодні в Афганістані, північна територія якого в І тис. до н. е. входила до складу іраномовної Бактрії, «думами» називають виконавців народного епосу, а в Казахстані народних музикантів, сказителів-віщунів іменують «дуанами»). Слід також звернути увагу на давньоіранську етимологізацію терміна [1, с. 187, 204], яка може додатково пролити світло на давньоіранську генезу самого інструмента.

Крім вивчення витоків жанрової та ладоритмічної специфіки української епіки – основного репертуарного тезауруса бандури як кобзарського інструмента, його зв'язків з коломийковим архетипом (карпатська епіка) та ідеєю троїстої (трифункційної) музики, з нових позицій (щодо загальноприйнятих теорій, зокрема Ф. Колесси) можна запропонувати класифікацію регіональних бандурних стилів гри та шкіл (чернігівська,

полтавська, зінківсько-харківська), поділ їх на *північну*, пов'язану з «культурою вертикально триманих псалтирів-гусел», і *південну*, притаманну «культурі лютень» [18, с. 280], що вплинуло на відмінність у способах тримання інструментів та манери гри на них. На основі цих стилів сформувалося два сучасні академічні стилі гри (умовно північний та південно-східний) і відповідно до них київська (чернігівська) та харківська бандури. Під цим кутом слід розглядати основу й характер виконавських засобів, прийомів гри, штрихо-артикуляційної техніки, тембрової специфіки, способів гри й тримання інструментів, генетично пов'язаних з формуванням та історичною трансформацією вихідних типів хордофонів, що брали безпосередню участь у кристалізації такого гібридного цитроподібного інструмента лютневої форми, яким стала традиційна бандура та її сучасна академічна «родичка».

Когнітивний аспект реалізується в пізнанні особливостей традиційного музичного мислення крізь призму засвоєння народно-професійної теорії та термінології, що стосується знання ергономіки (будови й виробництва основних складових частин і окремих вузлів інструмента), специфіки його морфології, інструментально-виконавських прийомів, штрихо-артикуляційної та вокальної (мовно-інтонаційної) специфіки виразових засобів.

Семіотичний і семантичний аспекти варто застосовувати при вивченні давніх ритуальних хордофонів (прототипів бандури), їхньої символіки, семантики та подальшої деградації їхнього сакрального значення, форми й декору. Ці аспекти слід використовувати при реконструкції системи знаків-символів, уміщеної в тексті народних картин «Козак Мамай», зокрема при інтерпретації шийкового хордофона та давньоіранського шару їх поезики, в основі якої виявлено архетипи скіфо-алано-осетинських обрядів перехідного циклу. Використання семантичного аспекту доцільне при історико-лінгвістичній реконструкції епоніму «козак Мамай», що дав назву картинам.

Теоретичну та джерелознавчу базу дослідження генези інструмента повинні скласти:

– свідчення давніх і середньовічних авторів (Геродота, Страбона, Тацита, Плінія Старшого, Юлія Полідевка (Поллукса), Помпея Трога, Птолемея, Йордана, Симонія Аполлінарія, Феофілакта Симокати, Галла Аноніма, Ібн Русте (Ібн Даста), Ібн Фадлана, ал Гардізі та ін.);

– життя святих, релігійна та світська (зарубіжна й давньоукраїнська) література;

– давній епос – скіфо-алано-осетинський («Нарти»), герmano-скандинавський («Старша Едда» і «Молодша Едда»), фіно-угорський («Калевала»), персо-іранський (Фірдоусі «Шах-Наме»), давньогрузинський (Ш. Руставелі «Витязь у барсовій шкурі»), давній східнослов'янський («Велесова книга»), давньоруський («Слово о полку Ігоревім», «Задонщина», билини київського та новгородського циклів), українські думи, найдавніші карпатські співанки-хроніки, огузо-тюрко-кипчацький епос («Книга мого діда Коркута»), а також міфологія, легенди та перекази різних народів Євразії;

– дослідження сучасних істориків, археологів, етнологів, лінгвістів, фахівців з давніх (мертвих) мов, давньоруської та давньоукраїнської мов;

– дослідження істориків літератури й епосу, дослідників народної міфології, фольклору, музичного фольклору та епосу, культурологів, мистецтвознавців та істориків мистецтва, релігієзнавців, філософів, істориків права, істориків музики й музичної естетики, музичних теоретиків, дослідників теорії ладу і східної монодії, давніх музичних трактатів, органологів, культурологів, істориків культури, семантологів, семіотиків-структуралістів, кобзарознавців та ін.

Отже, основою методології дослідження бандури як явища матеріальної та духовної культури українського народу одночасно повинен стати *комплексний підхід* до становлення інструмента упродовж тривалої еволюції його вихідних прототипів, із залученням даних різних наук. Адже *назва інструмента і його типологічна належність ніколи не збігаються: назва може бути значно давнішою за сам інструмент* (як у випадку бандури) і навпаки. Крім суто органологічних, музикознавчих і фольклористичних методів дослідження, слід широко залучати методологію інших суміж-

них наук. Зокрема, при дослідженні інструмента необхідно застосовувати *методи вичленування етнокультурних субстратів, картографування археологічних та іконографічних знахідок*, а також метод *історичної реконструкції*, які в поєднанні з методологією історично-типологічних досліджень сучасної органології, фольклору, етнографії, лінгвістики та інших гілок знань можуть пролити світло на походження унікального, суто українського цитроподібного інструмента – бандури. Запропонована методика дослідження бандури витримана в річищі тих методологічних засад, що склалися в зарубіжному та українському музикознавстві. Вона заснована на поєднанні методів палеоорганології з методикою дослідження традиційних [11; 13] та академічних інструментів і може бути використана при вивченні генези будь-якого інструмента як традиційної, так і сучасної музичної культури.

1. *Герценберг Л. Г.* Морфологическая структура слова в древних индо-иранских языках / Л. Г. Герценберг. – Ленинград : Наука, 1972. – 273 с.
2. *Гуменюк А.* Українські народні музичні інструменти / А. Гуменюк. – К. : Наукова думка, 1967. – 243 с.
3. *Зінків І.* Бандура: проблема генези та типології інструменту / Ірина Зінків // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2002. – Вип. 16. – С. 341–354.
4. *Зінків І.* Бандура як історичний феномен / Ірина Зінків // Записки Наукового товариства імені Шевченка. Праці Музикознавчої комісії / ред. О. Купчинський. – Л., 2004. – Т. 247. – С. 392–401.
5. *Зінків І.* До взаємодії середньовічних музичних культур Європи (на матеріалі ліроподібних гусел) / Ірина Зінків // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2008. – Вип. 73. – С. 30–38.
6. *Зінків І.* Курт Закс про українську бандуру / Ірина Зінків // Студії мистецтвознавчі. – 2011. – Чис. 3 (35). – С. 27–33.
7. *Зінків І.* Інструмент в ритуалах: проблеми інтерпретації / Ірина Зінків // Народна творчість та етнографія. – 2011. – № 1. – С. 116–122.
8. *Зінків І.* Історичними шляхами бандури: шлях перший – ліроподібні гусла / Ірина Зінків // Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини. – Дрогобич : Коло, 2005. – С. 104–118.
9. *Зінків І.* Нові аспекти дослідження середньовічних слов'янських гусел вертикального тримання / Ірина Зінків // Українське мистецтвознавство. Матеріали, дослідження, рецензії. – К., 2004. – С. 41–46.
10. *Зінків І.* Українські середньовічні ліроподібні гусла в контексті європейського середньовічного інструментарію / Ірина Зінків // Українське музикознавство. – К. : МКіТ України, НМАУ ім. П. І. Чайковського, Центр муз. україністики, 2006. – Вип. 35. – С. 350–363.
11. *Мацневский И. В.* Народный музыкальный инструмент и методология его исследования (К насущным проблемам этноинструментоведения) / И. В. Мацневский // Актуальные проблемы современной фольклористики : сб. ст. и матер. – Ленинград : Музыка, Ленинградское отделение, 1980. – С. 143–170.
12. *Сегеда С. П.* Етнічна історія Давньої України / С. П. Сегеда. – К. : НАН України, Інститут археології, 2010. – 280 с.
13. *Штокман Э.* Исследование народных музыкальных инструментов Европы и их описание в многотомном справочнике (Handbuch) / Эрих Штокман // Народные музыкальные инструменты и инструментальная музыка : сб. ст. и матер. : в 2 ч. – М. : Советский композитор, 1987. – Ч. 1. – С. 39–55.
14. *Хорнбостель Э. М., Закс К.* Систематика музыкальных инструментов / Э. М. Хорнбостель, К. Закс // Народные музыкальные инструменты и инструментальная музыка : сб. ст. и матер. : в 2 ч. – М. : Советский композитор, 1987. – Ч. 1. – С. 229–261.
15. *Хоткевич Г.* Музичні інструменти українського народу / Гнат Хоткевич ; вступ. ст. І. Мацієвського. – Х. : Фонд нац.-культ. ініціатив ім. Г. Хоткевича, 2002. – 288 с. – (Репринт. вид.).
16. *Якименко Н., Хай М.* Бандура / Н. Якименко, М. Хай // Українська музична енциклопедія. – К., 2008. – Т. 1. – С. 135–136.

17. *Kettlewell D.* Bandura / David Kettlewell // The New Grove Dictionary of Music and Musicians / edited by Stanley Sadie. – London : Macmillan, 1980. – Vol. 2. – P. 110.
18. *Sachs C.* Historia instrumentów muzycznych / Curt Sachs. – Warszawa : Państwowe wydawnictwo muzyczne, 1975. – 556 s.

SUMMARY

The article *Archetype of Bandura in Ukrainian Musical Culture* covers the methodological aspects of studying the traditional Ukrainian zither-like instrument in the form of a lute – a *bandura*. Among principal aspects analyzed are as follows: historical-typological, socio-historical and socio-cultural, morphological and ergological, cognitive, stylistic and performing, semiotic, and semantic.

The historical-typological aspect actualizes three basic ways of searching the bandura's genetic prototypes in the field of lyre-, zither-, and lute-like instruments, and ascertainment of the feasible hybridization patterns for certain types of chordophones at different stages of their historical development (IV BC – XVIIIth c.). Studying the instrumental prototypes of bandura and their influence on its formation sheds light on the process of national instrumental tradition's establishment, succession of traditional bandura schools' relations with modern performance on bandura of Kyiv and Kharkiv varieties.

The socio-historical and socio-cultural aspects relate to researching the principles of transmission of knowledge about interconnection of kobzar's art tradition bearers and society, ritual and ceremonial, epic and traditional environment, as well as with the issues of folk professional ethnopedagogy. They outline the religious and ideological, socio-political and socio-cultural factors which determined the extinction of priestly, epic, and kobzar traditions; the emergence of academic bandura school in the first third of the XXth century and modern restoration trends of the ancient Ukrainian instruments' reconstruction.

The morphological and ergological aspects examine the design of ritual, epic, secular, and traditional chordophones. Their individual structural units constituted the components of modern bandura, became the basis for ergonomics and traditions of production and various historically established methods of holding an instrument and eliciting the sounds. These methods are designed to consider the formation of bandura's modern shape in the process of historical evolution of chordophone initial types, their subsequent hybridization, as well as instrument's development from diatonic to academic (with double diatonic tuning system) one.

The cognitive aspect considers the features of traditional musical thinking through assimilation of folk vocational theory and terminology which are pertinent to instrument's ergonomics and morphology, methods of performance, and executive techniques.

The stylistic and performing aspect considers the eldest repertoire layer of traditional bandura (*dumas*) by means of comparative study of the origins of Ukrainian epos' genre and musical specificity in the context of Eurasian musical and epic tradition.

Finally, the semiotic and semantic aspects are actualized by studying the old ritual chordophones (bandura's initial prototypes), as well as their symbolism and semantics. They are used while reconstructing the ancient symbols (including neck chordophone) of the text of folk pictures of a *Cossack Mamay* type, and Indo-European and Indo-Iranian stratum of their poetics.

Therefore, the integrated approach should constitute the basis of bandura research's modern methodology.

Keywords: archaeological musical instruments, bandura, lyre-like, zither-like, and lute-like instruments, methods, methodology, Ukrainian musical culture.